PRITARTA
Plungės r. savivaldybės mero 2025 m. liepos 17 d.
potvarkiu Nr. PE-264

PATVIRTINTA
Plungės r. Žemaitijos kadetų gimnazijos direktoriaus 2025 m. liepos 29 d.
įsakymu Nr. V-2025-425

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

Alsėdžiai, 2025

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Bendra informacija.

Plungės r. Žemaitijos kadetų gimnazija yra Plungės rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga. Įstaigos veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vaiko teisių apsaugos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos bei steigėjo norminiais teisės aktais ir nuostatais.

Gimnazijos oficialus pavadinimas – Plungės r. Žemaitijos kadetų gimnazija; trumpasis pavadinimas – Žemaitijos kadetų gimnazija.

Grupė – bendrojo ugdymo mokykla.

Tipas – gimnazijos tipo gimnazija, kitas (nepagrindinis) tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Gimnazijos pagrindinė paskirtis – gimnazijos tipo gimnazija visų amžiaus tarpsnių vaikams.

Mokymo kalba – lietuvių.

Vykdomos švietimo programos – ikimokyklinio ugdymo programa, priešmokyklinio ugdymo programa, pradinio ugdymo programa, akredituota vidurinio ugdymo programa, kadetų ugdymo programa, neformaliojo švietimo programa.

Internetinė svetainė – https://alsedziai.plunge.lm.lt/

Telefonas - +370 448 48117

Gimnazija turi skyrius:

1. Plungės r. Žemaitijos kadetų gimnazijos Alsėdžių lopšelio-darželio skyrius.

Adresas - Telšių g. 10C, LT-90472 Alsėdžių miestelis, Alsėdžių seniūnija, Plungės rajonas.

Elektroninis paštas — alsedziuld@plunge.lt

Telefonas - +370 448 48117

2. Plungės r. Žemaitijos kadetų Žemaičių Kalvarijos gimnazijos skyrius.

Adresas - Gluosnių al. 1, LT-90443 Žemaičių Kalvarija, Žemaičių Kalvarijos seniūnija, Plungės rajonas.

Elektroninis paštas —zemkalvarijosvm@plunge.lt

Telefonas - + 370 448 77 001

3. Plungės r. Žemaitijos kadetų Kulių gimnazijos skyrius.

Adresas - Aušros g. 24, LT-90372 Kulių miestelis, Kulių seniūnija, Plungės rajonas.

Elektroninis paštas — kuliuvm@plunge.lt

Telefonas - +370 677 54405

Žemaitijos kadetų gimnazijos skyriuose (toliau - Mokykla) teikiamas kokybiškas ir į vaikų poreikius orientuotas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas vaikams nuo 1,5 iki 6/7 metų. Prireikus, vaikų ugdymo(si) sunkumus padeda spręsti logopedas, psichologas, specialusis pedagogas, mokinio padėjėjas. Mokykloje vykdomas meninis ugdymas, kurį organizuoja ir vykdo įstaigos meninio ugdymo mokytojai.

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys peržiūrimas kas 2-3 metai ir esant poreikiui koreguojamas, derinant su strateginuose dokumentuose švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais, atsižvelgiant į nuolat kintančios įstaigos bendruomenės (vaiko ir šeimos, pedagogų) poreikius.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).

Visas Programos turinys paremtas požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleistis vaikų individualumui. Siekiama, kad vaikai užaugtų jautrūs kultūrinei ir socialinei įvairovei, pasitikintys, besirūpinantys savimi ir kitais, lanksčiai mąstantys, komunikabilūs, kūrybingi ir sėkmingai besimokantys.

Programa remiasi konstruktyvizmo (J. Piaget) ir sociokultūrine (L. Vygotskij) raidos teorijomis bei STREAM ugdymo(si) strategija. Remiantis J. Piaget filosofija, mūsų įstaigoje siekiama, kad vaikas žaistų kuo daugiau ir kad ugdymas vyktų per žaidimą. J. Piaget įrodė, kad vaiko vystymosi raidos etapų negalima pažeisti – nei skubinant, nei lėtinant – vaiko galios turi atsiskleisti

natūraliai. Siekiama, kad vaikas įstaigoje būtų aktyvus, suteikiama vaikams pasirinkimo laisvė, leidžiama vaikams savarankiškai pasirinkti labiau mėgstamas veiklos sritis, jie skatinami kūrybiškai veikti, gerbiame vaiką, įstaigoje vyrauja tolerancija, stengiamės ugdyti pasitikėjimą savimi ir pagarbą mamai, tėčiui, draugui, pagarbą kitoms kultūroms.

Remiantis socialiniu kultūriniu požiūriu į mokymąsi teigiama, kad asmenybė yra sukuriama (formuojama ir transformuojama) socialiniame kontekste per praktinę tam tikros bendruomenės veiklą ir joje egzistuojančius žmonių santykius, žmogui siekiant ne tik ir ne tiek pažinimo, kiek pripažinimo. Dalyvaudami bendruomenės veikloje, vaikai ne tik mokosi kultūriškai priimtinų mąstymo ir kalbėjimo būdų, perima kultūrinį palikimą, bet ir kuria naujas bendrabūvio, komunikacijos formas ir normas, kurias laiko teisingomis ir atitinkančiomis bendruomenės poreikius. Tautinių tradicijų ir papročių puoselėjimas, pilietiškumo ugdymas - svarbi Mokyklos bendruomenės vertybė. Bendradarbiaudami su socialiniais partneriais, gimnazijos skyriais, inicijuojame ir organizuojame pilietiškumo renginius, akcijas, dalyvaujame miestelio šventėse.

Programa remiasi **STREAM** (angl. k. *Science* – gamtos mokslų, *Technology* – technologijų, *Reading and writing* – kūrybinio skaitymo ir rašymo, *Engineering* – inžinerijos, *Art* – menų, dizaino, *Mathematics* – matematikos) strategija. Veiklose naudojami interaktyvūs, mokymosi per patirtį, tarpdisciplininiai mokymosi būdai, apjungiantys ne tik įvairias mokslo sritis, bet ir skirtingas ugdomas kompetencijas, kur į ugdymo(si) procesą integruojamas metodas. STREAM pagrindas – patyriminis mokymas. Vaikai per įvairias sąveikas plėtoja savo mąstymą ir glaudžiai bendradarbiauja su suaugusiais ir bendraamžiais. Mokytojas ugdymo(si) procese yra nuolat stebintis, besimokantis, drauge su vaikais kuriantis generuojančias aplinkas.

Programa lanksti, papildoma naujomis idėjomis, leidžianti natūralų vaikų vystymąsi.

Vertybės.

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikų poreikiai.

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą, vaiko individualių galių plėtotei, kiekvieno vaiko pažangai, sukurti lygias

galimybes įvairių poreikių vaikams. Grupėse tenkinami atitinkamo amžiaus tarpsnio svarbiausi vaikų poreikiai ir kiekvieno vaiko individualūs poreikiai. Darželis dirba pilietiškumo skatinimo - tautos tradicijų puoselėjimo kryptimi, siekia padėti vaikui įgyti kasdieniam gyvenimui ir sėkmingam ugdymui(si) būtinų gebėjimų. Vaikų ugdymas(is) vyksta per žaidimą, tyrinėjimą, patirtinę veiklą, kurie skatina aktyvų vaikų įsitraukimą į veiklas. Šiame amžiuje svarbiausias veiklos būdas – žaidimas, kuris padeda pažinti save, aplinkinius, pasaulį.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra aktyvūs, smalsūs ir nuolat besimokantys tyrinėtojai, o kiekvienas vaikas yra unikalus, turintis asmeninių poreikių. Ugdymas yra orientuotas į vaiko poreikių tenkinimą, atsižvelgiant į jo individualumą, raidos ypatumus ir patirtį. Svarbiausia – **kurti aplinką**, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi saugus, svarbus ir galintis augti visose srityse.

Ugdymo įstaigoje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs, pagrindiniai poreikiai:

žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus formuoti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė, kur suaugusieji, nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami, padeda vaikams auginti žaidimo gebėjimus;

saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų gebėjimų galias įtraukti į rūpinimąsi kitais;

komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniu ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti naujas ir kuo įvairesnes komunikavimo technikas su vaikais ir suaugusiais ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

draugysčių poreikis – jaustis priimamam, išgyventi bendrystės jausmą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Kuriamas ugdymosi aplinkos kontekstas, skatinantis vaikus tyrinėti, atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Ugdymo(si) procese taikydami įgytas patirtis, vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

judėjimo poreikis – sudarytos palankios sąlygos vaikams laisvai ir nevaržomai judėti: laipioti, vaikščioti, šokinėti, ropoti, šliaužti. Mokytojai užtikrina, kad vaikas galėtų saugiai tenkinti savo judėjimo poreikį.

Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Tėvų (globėjų), bendruomenės poreikiai.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai yra esminiai ugdymo procese, siekiant užtikrinti vaikų gerovę, kokybišką ugdymą bei sklandų bendradarbiavimą tarp šeimos ir ugdymo įstaigos.

Tėvai (globėjai) - svarbiausi vaikų ugdytojai. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ugdymo ikimokyklinėse grupėse procese kaip partneriai. Jie aktyviai įsitraukia į ugdymo(si) procesą, dalyvauja renginiuose, projektuose, prisideda prie ugdymo aplinkos kūrimo ir palaiko Mokyklos tradicijas. Bendravimas su tėvais (globėjais) grindžiamas pagarba, pasitikėjimu, konfidencialumu ir lygiaverčiu dialogu. Jie skatinami teikti siūlymus, dalyvauti sprendimų priėmime bei užtikrinti ugdymo tęstinumą namuose.

Tėvų ir bendruomenės įtraukimas į ugdymo procesą padeda formuoti visapusišką ugdymo(si) sistemą, kurioje vaikas yra palaikomas, motyvuojamas ir įtraukiamas į prasmingas veiklas. Tokiu būdu Mokykla tampa ne tik ugdymo vieta, bet ir stipria bendruomenės dalimi, kurioje vyksta aktyvus keitimasis patirtimi, bendradarbiavimas ir augimas.

Mokykla, siekdama patenkinti šeimų lūkesčius, sudaro sąlygas vaikų saviraiškai, teikia švietimo pagalbą, organizuoja įvairias bendradarbiavimo veiklas, tokias kaip šeimų kūrybinės dirbtuvės, sporto šventės, sąskrydžiai, kalendorinės šventės ir pan. Siekiama, kad ugdymas vyktų vaikui įtraukiuose kontekstuose, kur svarbus žaismingumas, atradimų džiaugsmas, kompetentingi pedagogai ir palanki emocinė atmosfera.

Bendravimo su šeima formos: individualūs pokalbiai; bendri tėvų, vaikų ir pedagogų renginiai, grupės tėvų susirinkimai; tėvų švietimas: informacija tėvų lentoje; tėvų dalyvavimas įvairiuose tyrimuose; pagalba įvairiais vaiko ugdymo klausimais: aplankai, bukletai, pedagogo patirtis, praktiški pedagogo patarimai, literatūra, pagalba sprendžiant problemas; vaikų pažinimas: vaikų piešinių ir darbelių parodos, atvirų durų dienos, šeimos ir pedagogų kasdienis, nuoširdus bendravimas.

Vietos bendruomenė yra svarbi Mokyklos veiklos dalis. Užmezgami ryšiai su vietos institucijomis, vykdomi bendri projektai, organizuojamos edukacijos ir ekskursijos, kurios leidžia vaikams tapti aktyviais bendruomenės nariais, ugdyti socialinius įgūdžius ir perimti vietos kultūrines tradicijas. Dalyvavimas bendruomenės gyvenime skatina vaikų pilietiškumo jausmą, stiprina bendruomeniškumą bei padeda kurti darnią ir saugią aplinką ugdymui(si).

Regiono savitumas.

Žemaitijos kadetų gimnazijoje yra trys skyriai: Alsėdžių lopšelio-darželio skyrius, Kulių gimnazijos skyrius ir Žemaičių Kalvarijos gimnazijos skyrius.

Kulių gimnazijos skyrius įsikūręs Žemaičių aukštumos vakariniame pakraštyje, dešiniajame Alanto upės krante. Miestelį supa Kulių miškai, šiaurės vakaruose įkurtas Kulių kraštovaizdžio draustinis. Šalia esantis Kulių miestelio parkas atveria puikias galimybes integralaus/įtraukiojo ugdymo proceso organizavimui.

Žemaičių Kalvarijos gimnazijos skyrius įsikūręs gražiame gamtos kampelyje. Žemaičių Kalvarijos miestelis apsuptas žalumos, teka Varduvos upelis. Miestelis yra Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje, išsaugojęs IX-XIII a. būdingą kelių ir gatvių tinklą, nemažai archeologijos, architektūros, dailės, sakralinių bei kitų kultūros paveldo ir gamtos vertybių – Švč. M. Marijos Apsilankymo mažoji bazilika, V. Mačernio muziejus, įvairūs piliakalniai – vienas iš reikšmingiausių Švento Jono kalnas ir memorialiniai paminklai. Miestelio reljefas kalvotas ir įspūdingas. Čia kasmet liepos mėnesį vyksta Didieji Žemaičių Kalvarijos atlaidai, pasižymintys žmonių gausa ir archajiškomis žemaičių tradicijomis.

Alsėdžių lopšelio-darželio skyrius įsikūręs atskirame nuo gimnazijos pastate, šalia pušynėlio, apie kilometrą nutolęs nuo gimnazijos. Miestelis garsus savo istorija, garsiais čia gyvenusiais žmonėmis, IV a. buvusia pagrindine vyskupų rezidencija. Kraštovaizdį puošia upė Sruoja, piliakalnis „Žvėrinyčia“, Alsėdžių tvenkinys „Stiptinė“.

Žaliosiose edukacinėse erdvėse vykdomi vaikų projektai, pažintinės išvykos, šventės, sąskrydžiai, taip pat įvairios veiklos, skirtos judumui skatinti. Tai puiki galimybė ugdytiniams netradicinėje aplinkoje pažinti, tyrinėti, kurti ir, remiantis savo potyriais bei santykiais su juos supančiu pasauliu, kaupti patirtį bei skatinti vaikų kasdienį judėjimo džiaugsmą ir didinti judraus mokymosi galimybes. Organizuojami rajoniniai, regioniniai projektai, siekiant supažindinti vaikus su miestelio istorija, vietovėmis ir jų istorija.

Miestelių kultūros centrai rengia tradicines šventes, renginius (Mamos diena, Vasaros šventė, Kalėdinis renginys), kuriuose įstaigos ugdytiniai dalyvauja kartu su savo pedagogais ir tėvais (globėjais) ne tik kaip žiūrovai, bet ir renginio dalyviai.

Mokyklos socialiniai partneriai: Žemaičių Kalvarijos kultūros centras, Alsėdžių kultūros centras, Kulių kultūros centras, Kulių virenė, Plungės r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Platelių meno mokykla, Alsėdžių medžiotojų klubas, miestelių bibliotekos ir kt.

Mokyklos savitumas.

Žemaitijos kadetų gimnazijos Alsėdžių lopšelio-darželio, Kulių, Žemaičių Kalvarijos gimnazijos skyriuose veikia 9 dieninės grupės: 3 lopšelio (1,5 - 3 metų amžiaus vaikai), 3 darželio

(3-4, 3-5 metų amžiaus vaikai), 3 priešmokyklinio ugdymo (5–6 metų amžiaus vaikai). Nesusidarant pagal amžių pilnai grupei, komplektuojama jungtinė grupė.

Mokyklos išsiskiria glaudžiu ryšiu su gimnazija, kuriai priklauso, bei stipriu savo miestelio bendruomeniškumu. Ugdymas grindžiamas pagarba vaiko individualumui, saugios ir šiltos aplinkos kūrimui, taip pat Žemaitijos kraštui būdingo kultūrinio tapatumo puoselėjimui. Ypatingas dėmesys skiriamas žemaitiško identiteto puoselėjimui – kalbai, papročiams, krašto pažinimui. Vaikai nuo mažens ugdomi patriotiškumo, atsakomybės ir pagarbos aplinkai, dvasia. Dalyvauja būrių rikiuotės konkurse, kareiviškos košės virimo čempionate, valstybinėse šventėse, akcijose. Kulių ir Žemaičių Kalvarijos gimnazijos skyriai įtraukti į sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą.

Mokyklos įsikūrusios gamtos prieglobstyje, todėl sudaro puikias galimybes ilgiau būti gryname ore, organizuoti patirtinį, gamtamokslinį vaikų ugdymą, išradingiau taikyti STREAM. Teritorijose įrengtos vaikų fizinį aktyvumą skatinančios aptvertos lauko žaidimų aikštelės, kuriose vaikai gali laisvai judėti, pasirinkti skirtingas veiklas bei veikimo būdus. Mokykloje nuolat kuriami STREAM gebėjimus ugdantys kontekstai: mokyklos teritorijoje ir už jos ribų vaikai ne tik atranda, tyrinėja, susipažįsta su pasauliu, bando suprasti, kas, kaip ir kodėl vyksta aplinkui, bet ir mokosi spręsti problemas, ugdo(si) ir lavina iniciatyvumo, kūrybiškumo gebėjimus. Tradicinės veiklos grupėse vis dažniau keičiamos į eksperimentų ir tyrimų laboratoriją lauke, parke, muziejuje ir kitose netradicinėse erdvėse, kur ugdytiniai aktyviai savarankiškai veikia, naudodami įvairias priemones tyrinėja, ieško atsakymų. domisi raidžių ir žodžių pasauliu. Leidžiant vaikams žaisti natūralioje aplinkoje (liesti augalus, stebėti juos per padidinamąjį stiklą, mikroskopą, auginti ir prižiūrėti daržoves, gėles) žadinamas mažųjų smalsumas ir noras tobulėti, dar daugiau žinoti. Ugdymo turinys, pamažu papildomas inovatyviomis STREAM priemonėmis, suteikia galimybę ugdyti smalsų, kūrybišką, gebantį bendradarbiauti sprendžiant problemas, vaiką.

Į ugdymo procesą integruotos inovatyvios ugdymosi priemonės: planšetės, edukacinės bitutės-robotai, interaktyvios grindys, šviesos stalai, padidinimo stiklai ir lupos, įvairios pipetės, indai stebėjimams, eksperimentams ir tyrinėjimams, įvairūs konstruktoriai ir kitos tikslingos STREAM priemonės bei edukacijos, sudarančios galimybę ugdytiniams eksperimentuoti, atrasti, skatinant aktyvų veikimą patirtinėse veiklose, pasitelkiant mokslinius metodus, kurie formuoja tvarią mąstyseną.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, veiksmingas ugdomąsias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

1. **ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.**

Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Nuolatinis, saugus emocinis ryšys tarp vaiko ir pedagogo kuria prielaidas visavertei vaiko raidai bei ugdymui(si). Vaiko ugdymas(is) ir rūpinimasis juo (emocinis, socialinis saugumas, fizinis, kasdienė priežiūra) yra neatskiriami procesai, vykstantys kasdien, įvairių veiklų metu (valgymo, žaidimų, bendravimo ir pan.);

2. **vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.**

Pripažįstama, kad kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Remiamasi gerai susiformavusiais vaiko gebėjimais ir skatinamas naujų gebėjimų ugdymasis, pritaikant ugdymo procesą vaiko individualumui. Siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje ir užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje;

3. **žaismės principas.**

Žaidimas –pagrindinė, kasdienė vaiko veikla, kurios metu jis pažįsta save ir jį supantį pasaulį, mokosi bendrauti. Spontaniško žaidimo metu vaikas tyrinėja, manipuliuoja, eksperimentuoja, kuria, sprendžia problemas ir tai sudaro esminį pagrindą asmeninės patirties kaupimui;

4. **sociokultūrinio kryptingumo principas.**

Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei. Vaikai ugdosi per ryšį su savo aplinka – šeima, ugdymo įstaiga, vietos bendruomene;

5. **integralumo principas.**

Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas. Sudaromos sąlygos skleistis visoms vaiko prigimtinėms galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys;

6. **įtraukties principas.**

Ugdymo turinys pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo socialinę ir kultūrinę patirtį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad vaikas nuosekliai ugdytųsi visus gebėjimus;

7. **kontekstualumo principas.**

Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais kultūriniais jos pokyčiais, aktualijomis. Ugdymas orientuojamas į vaikų patirtį, interesus ir poreikius. Siekiama, kad ugdymas(is) būtų prasmingas, aktualus ir įdomus;

8. **vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.**

Vaiko ugdymas vyksta per gyvą, aktyvų ir abipusį bendravimą ir bendradarbiavimą su pedagogu, atsižvelgiant į esamą vaiko patirtį, domėjimosi sritį, reiškiamą nuomonę. Vaikas veikia kartu su mokytoju, o pedagogas vaikui padeda mokytis, stebi, įsitraukia;

9. **lėto ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.**

Siekiama, kad vaikams būtų suteikiama pakankamai laiko kasdienei rutinai, atradimo džiaugsmui, galimybė sustoti, tyrinėti, kurti, įsitraukti, išbūti procese tiek laiko, kiek vaikui tai svarbu, įdomu;

10. **reflektyvaus ugdymo(si) principas.**

Vaikai skatinami kalbėti apie tai, ką darė, kaip jautėsi, ką pastebėjo ar ko išmoko, pamažu ima suprasti savo gebėjimus, emocijas, reakcijas, mokosi įsivertinti ir pažinti save; ne tik vaikas, bet ir mokytojas nuolat apmąsto, ką daro ir kodėl;

11. **šeimos ir mokyklos partnerystės principas.**

Siekiama, kad vaiko ugdymas(is) taptų bendra atsakomybe tiek šeimai, tiek ugdymo įstaigai. Bendradarbiaujant, pasitikint vieni kitais, dalijantis žiniomis apie vaiką, kartu siekiama vaikui gerovės.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti kultūrinio ir socialinio jautrumo, pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. plėtojant vaiko ir mokytojo sąveiką, stebint autentiškas patirtis padėti vaikui ugdytis pilietines ir tautines vertybes, mokytis jomis grįsti savo elgesį per įvairias kūrybines, projektines bei pažintines veiklas;

2. atpažinti ir atliepti kiekvieno vaiko unikalumą bei ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;

3. siekiant užtikrinti sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymo(si) procesą, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais);

4. siekiant ugdymo įstaigos ir šeimos vientisumo, kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir abipuse pagarba, lygiaverte dialogine partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais;

5. užtikrinti aktyvų vaiko dalyvavimą ugdymo(si) procese, įgyvendinant ugdymą per žaidimą ir patirtinę veiklą (projektai, tyrinėjimai, eksperimentavimas, pažintinės išvykos, diskusijos ir kt.), išlaikant balansą tarp kryptingos mokytojo organizuotos ir savaiminės vaiko veiklos, palaikant lėto mokymo(si) idėją;

6. lavinti vaikų kūrybiškumą, pasitelkiant piešimą, šokį, dainavimą, pasakojimą, dizainą ir įvairias medžiagas, priemones, technologijas bei kurti tinkamą aplinką kūrybai ir idėjų įgyvendinimui;

7. įgyvendinti įtraukaus ugdymo organizavimo (UDM) sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę bei užtikrinti dalyvavimą bendrame ugdymosi procese, eliminuojant galimus ugdymosi barjerus.

Ugdymo(si) rezultatai.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra pasiektas tikslas, įgyvendinti uždaviniai bei vaikų nuosekliai įgyjami ir plėtojami pasiekimai. Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimus grupuojame į stambesnius blokus pagal ugdymo(si) sritis bei siejame su vaiko galiomis. Apjungdami pasiekimų sritis į blokus taip pat atsižvelgiame į savo Mokyklos ypatumus, prioretizuojame ugdymo kryptį ir atvaizduojame Mokyklos konceptualaus ugdymosi modelyje (1 pav.).

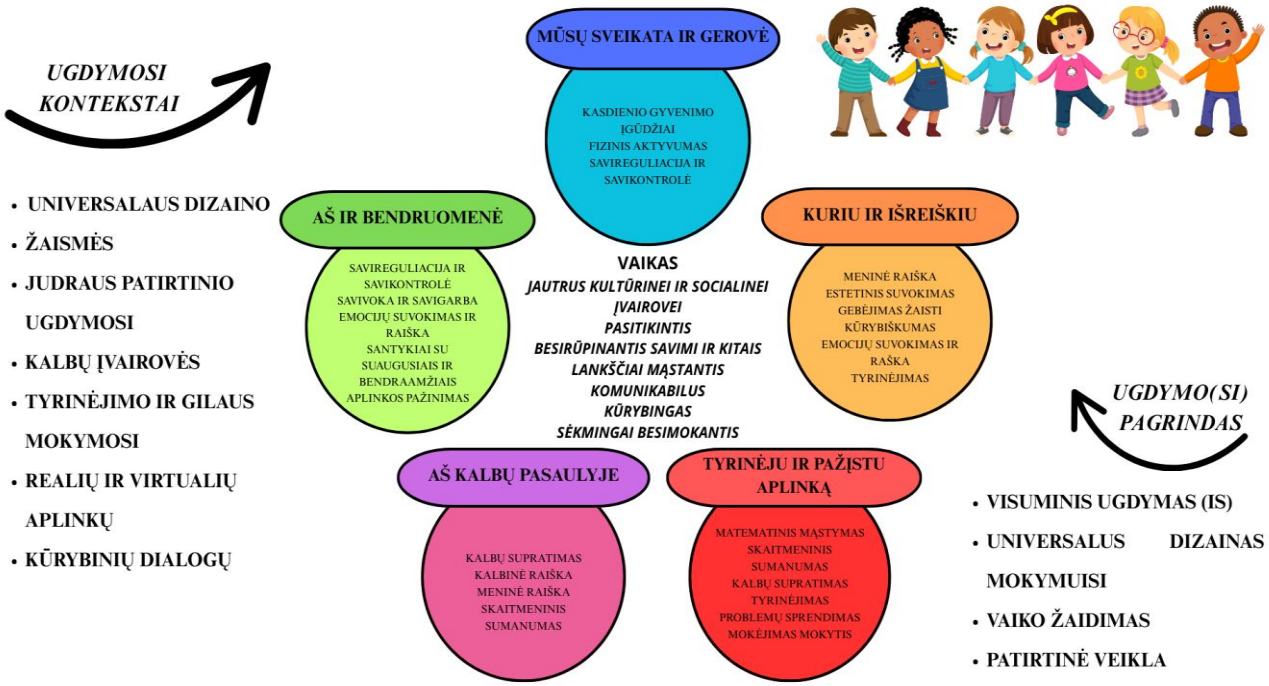

1 pav. Konceptualus ugdymo modelis: galios, sritys, kontekstai, IU pagrindas.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Programoje ugdymo(si) turinys suskirstytas į penkias visuminio ugdymo(si) sritis: „Aš ir bendruomenė“, „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Kuriu ir išreiškiu“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“. Ugdymo(si) turinys skirtas užtikrinti visuminį, žaismingą, UDM prieiga pagrįstą vaikų ugdymą(si), plėtojant vaikų pasiekimus aštuoniolikoje pasiekimų sričių. Programoje ugdymo(si) turinys pateikiamas pagal tai, kokias vaiko galias ugdome. Pasiekimai skirstomi į šešis žingsnius, skirstant juos pagal vaiko galias, rodančias nuoseklų jų augimą. Siekiame 3-iojo žingsnio 1 – 3 m. amžiaus grupėse ir 5/6-ojo žingsnio 4 – 6 m. amžiaus grupėse. Numatyti žingsniai padeda mokytojui vertinti vaiko pasiekimus ir tikslingai parinkti ugdymo(si) turinį. Ugdymo(si) turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimą grupėje: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, spontaniškai žaidžiant ar dalyvaujant mokytojų organizuotoje veikloje. Turinyje numatyta, kokie kontekstai kuriami, kokios pedagoginės strategijos, metodai ir būdai taikomi, kokių pasiekimų ir pažangos iš vaikų tikimės, kaip pamatuosime pasiekimus, kaip vertinsime. Vaiko ugdymo(si) turinys yra numatytas, bet įgyvendinant numatytąjį ugdymo turinį atsižvelgiama į tai, kas vaikus domina, jų išsakytas mintis, norus. Vaikas įtraukiamas į savo ugdymąsi kai jam sudaromos galimybės susikurti, keisti aplinką, kurti žaidybines situacijas pagal savo sumanymą ar tenkinant savo smalsumą.

Kiekvienas mokytojas, taikydamas UDM prieigą, lėtojo, gilaus ir žaismingo ugdymosi principus siekia asmeninės vaiko pažangos, konkretizuoja ugdymo(si) turinį, kuria kontekstus grupėje, lauke, netradicinėje aplinkoje, sudaro galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo(si) pasiekimų srityse, kad jų visuma užtikrintų ugdytinių mokyklinę brandą.

UGDYMO(SI) SRITIS: „AŠ IR BENDRUOMENĖ“.

AUGINAMA VAIKO GALIA: JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI.

Pasiekimų sritis: santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.	
Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalijasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo (si) gairės iš vaiko perspektyvos**
- Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. - Ieško bendraamžių draugijos. - Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. - Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. - Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamasi bendrai.	► Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje ► Stengiasi suprasti, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus ► Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo (si) gairės iš vaiko perspektyvos**
- Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiaisiais bei vaikais.	► Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria

- Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. - Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. - Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. - Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei kitų nuomonę, aiškinasi, tariasi. - Pradeda tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. - Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. - Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. - Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. - Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. ► Išbando pačių bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. ► Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbantis, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus/i į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. ► Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. ► Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. ► Mokytojo padedamas mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. ► Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais. ► Kartu su kitais veikiant ir siekiant bendro tikslo, lyderiauja paeiliui, apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų . ► Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant gyvenimą čia ir dabar plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką . ► Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. ► Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį. ► Atranda ir tyrinėja dominančias istorines vietas esančias aplinkui.
Pasiekimų sritis: aplinkos pažinimas	
Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. - Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia	► Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius ir pagaminti iš skirtingų medžiagų. ► Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.

veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). - Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslius jų pavadinimus. - Dalyvauja prižiūrint augalus.	► Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. - Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. - Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. - Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. - Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. - Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	► Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. ► Klausosi mokytojo skaitomų tekstų , varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus. ► Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis, pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. ► Ugdosi nuostatą tausoti daiktus. ► Atranda ir tyrinėja dominančias savo darželio, rajono, miestelio istorines vietas.

AUGINAMA VAIKO GALIA: PASITIKINTIS.

Pasiekimų sritis: savivoka ir savigarba	
Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	
Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. - Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. - Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. - Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. - Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. - Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	► Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami, kalbinami . ► Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. ► Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. ► Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes. ► Pajaučia savo augimą per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas. ► Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. ► Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos,

	tautodailės, etno muzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. - Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. - Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. - Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. - Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	► Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius. ► Mokosi pajausti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. ► Aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. ► Įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtiniausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. ► Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. ► Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje. ► Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. ► Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas. ► Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius. ► Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. ► Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapį, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes. ► Pilietinį tapatumą vaikai ugdosi šeimoje, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. ► Dalyvauja prasmingose veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu ► Aiškinasi ir išreiškia supratimą, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, jiems reikalinga pagalba, todėl įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
Pasiekimų sritis: savireguliacija ir savikontrolė	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.	
Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	

Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
- Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. - Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. - Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. - Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.	► Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamam, nuraminamam, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. ► Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmoktus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus. ► Jaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu. Eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais. ► Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žino ir geba taikyti įvairius nusiraminimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. - Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. - Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. - Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. - Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	► Pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbado skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui. ► Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). ► Stebi, tikslingai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus ► Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukiant į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. ► Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. ► Kelia sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Susidūrus su kliūtimi keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. ► Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. ► Klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai ► Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas,

	pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.
Pasiekimų sritis: emocijų suvokimas ir raiška	
Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atsiliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose, ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. - Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	► Savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas). ► Kilusias emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. ► Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis. ► Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardyti. ► Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. ► Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. - Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. - Pradeda kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau.	► Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu ► Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ► Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešinius, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus ► Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai.

Pedagogas ugdymo(si) srityje „Aš ir bendruomenė“, siekiant skatinti vaikų savivoką, savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją, socialinį ir kultūrinį supratimą, turėtų palaikyti jautrius ir pastovius emocinius ryšius su vaiku, veikti kaip elgesio modelis vaikui ir teikiantis vaikams aktualų turinį bei veiklas, padedančias pažinti ir suprasti save bei savo vietą tarp kitų. Strategijos, kurias pedagogas gali taikyti, apima individualizuotą požiūrį, leidžiantį vaikams rinktis įvairius veiklos būdus ir priemones pagal jų poreikius bei gebėjimus. Patirtinis mokymasis per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis padeda vaikams išmokti valdyti savo elgesį, užmegzti draugystes ir geriau suprasti bendruomenę. Pedagogas turi skatinti dialogą, bendradarbiavimą ir dalinimąsi patirtimi, kurti emocinį saugumą ir jautriai reaguoti į vaikų poreikius. Be to, pedagogo vaidmuo apima kūrybinių dialogų ir žaismės palaikymą, skatinant kasdienį veiklų žaismingumą, džiaugsmą bei nuostabą, tyrinėjant, eksperimentuojant ir dalinantis potyriais. Judrus patirtinis ugdymasis, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės kontekstai ir virtualių bei realių aplinkų sąveikos yra būtini kuriant dinamišką, įtraukiantį ir kūrybišką ugdymo(si) procesą. Pedagogas turėtų sudaryti sąlygas vaikams savarankiškai įgyvendinti savo sumanymus, inicijuoti bendrus žaidimus ir veiklas, empatiškai

reaguoti į kitų poreikius ir kurti prasmingas sąveikas, leidžiančias vaikams mokytis vieniems iš kitų ir atrasti savo vietą bendruomenėje.

UGDYMO(SI) SRITIS: „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“.

AUGINAMA VAIKO GALIA: BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIS.

Pasiekimų sritis: kasdienio gyvenimo įgūdžiai	
Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	
Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. - Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. - Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. - Padeda į vietą vieną kitą daiktą. - Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje.	► Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu. ► Skanauja maistą patiektą estetiškai. ► Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. ► Grupės įrengtoje “virtuvėje” žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. ► Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius. ► Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų ir sveiką maistą, iš kur jis atsiranda, ir ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. - Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus. - Savarankiškai serviruoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgęs. - Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. - Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. - Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. - Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi saugoti save bei kitus.	► Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. ► Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja. ► Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. ► Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrisi estetinius įspūdžius. ► Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. ► Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. ► Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. ► Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. ► Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. ► Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą. ► Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. ► Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus,

	kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
Pasiekimų sritis: fizinis aktyvumas	
Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). - Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. - Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. - Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. - Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. - Meta ir gaudo kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. - Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.	► Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką. ► Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. ► Pradeda lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius. ► Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojasi stalo įrankiais.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, ištvermingas. - Šoka į tolį, į aukštį. - Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. - Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. - Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. - Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. - Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. - Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius išlaikant pusiausvyrą.	► Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. ► Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. ► Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. ► Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. ► Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. ► Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą. ► Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti; ► Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėliojant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.
Pasiekimų sritis: savireguliacija ir savikontrolė.	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.	
Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	

Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
- Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. - Jeigu kas nepatinka, nueina į šalį, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusio-jo pagalbos. - Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. - Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.	► Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai. ► Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žino ir geba taikyti įvairius nusiraminimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. - Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. - Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. - Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. - Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	► Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. ► Siekia estetinio įspūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą. ► Kuria įvairius siužetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu. ► Geba išklausyti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti. ► Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai.

Plėtojant ugdymo sritį „Mūsų sveikata ir gerovė“ pedagogo vaidmuo yra ypač svarbus, siekiant skatinti vaikų sveikatą ir gerovę. Pedagogas veikia kaip įkvepiantis pavyzdys, pats tyrinėdamas judesius, valgydamas sveiką maistą ir rūpindamasis aplinka, taip motyvuodamas vaikus sekti jo pavyzdžiu. Jis sukuria lanksčią ir visiems prieinamą ugdymo(si) aplinką, kurioje vaikai, nepriklausomai nuo jų amžiaus, socialinių, kultūrinių ar sveikatos skirtumų, gali žaisti, patirti ir ugdytis. Pedagogas skatina individualizaciją ir diferencijavimą, pritaikydamas veiklas prie vaikų poreikių ir gebėjimų, leidžiant jiems veikti savo tempu ir mokytis vieniems iš kitų. Patirtinis mokymasis yra esminė strategija, kurioje vaikai įsitraukia į praktines užduotis, eksperimentus ir žaidimus, skatinančius jų smalsumą ir kūrybiškumą. Žaidybiniai metodai, praktinės užduotys, tyrinėjimas ir interaktyvios veiklos padeda vaikams įtvirtinti sveikos mitybos, asmens higienos ir saugaus elgesio įgūdžius.

Ugdymosi procesas apima įvairius kontekstus, tokius kaip universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų bei kūrybinių dialogų kontekstus, kurie visi kartu kuria prasmingą ir įtraukiantį ugdymosi procesą, skatinantį vaikų fizinį aktyvumą, sveikatą, kūrybiškumą ir socialinį - emocinį vystymąsi.

UGDYMO(SI) SRITIS: „AŠ KALBU PASAULYJE“.

AUGINAMA VAIKO GALIA: KOMUNIKABILUS.

Pasiekimų sritis: kalbų supratimas

Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą.	
Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmes, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja į veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. - Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. - Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. - Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus, dainuojamus tekstus; girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	► Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. ► Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienotvarke susijusius paaiškinimus. ► Girdėdami suaugusiojo kalbą, atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną. ► Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. - Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. - Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	► Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. ► Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. ► Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. ► Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. ► Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.
Pasiekimų sritis: kalbinė raiška	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas	
Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi,	► Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika

atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. - Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. - Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.	dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. ► Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. ► Kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. ► Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. ► Domisi skirtinga kalbine raiška.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. - Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. - Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. - Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	► Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. ► Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. ► Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti ► Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. ► Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.
Pasiekimų sritis: skaitmeninis sumanumas	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas	
Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz. robotukais), naudojant pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. - Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. - Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	► Varto elektronines knygeles, spaudžia mygtukus, klausosi pasakojimo, grojančios dainelės. ► Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse. ► Žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojasi išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdus, juos išbando.

Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
- Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. - Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. - Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	► Naudojasi ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis priemonėmis ir turiniu žaisdami ir pažindami aplinką (vaizdo įrašai, garsinės knygelės ir t.t.). ► Sužadintas smalsumas įtraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiaisiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. ► Rašytinės raiškos gebėjimus ugdosi atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.
Pasiekimų sritis: meninė raiška	
Vertybinė nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	
Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. - Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. - Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. - Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. - Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. - Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.	► Tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti. ► Girdėdami įvairias dermes ir intonacinius bei ritminius darinius aplinkoje, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. ► Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse. ► Juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. - Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. - Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. - Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas.	► Išbando ir tyrinėja įvairias grafines ir spalvines raiškos priemones ir medžiagas. ► Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą. ► Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. ► Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus, nusako šokio tempą, nuotaiką. ► Plečia dainų ir skanduočių repertuarą, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose

- Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.	juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija.

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai.

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) srityje „Aš kalbų pasaulyje“ yra esminis, nes mokytojas kuria vaikams tinkamą ir stimuliuojančią aplinką, skatina jų aktyvų dalyvavimą ir padeda plėtoti kalbinius gebėjimus. Pedagogas, taikydamas kūrybingą aplinkos kūrimą, skatina įvairias ugdymo(si) veiklas (kalbos kampelius, žaidimų erdves). Skatinant dalyvavimą, naudojamos žaidybinės situacijos ir kalbiniai žaidimai (lėlių teatro pasirodymai, vaidmenų žaidimai), kurie sužadina vaikų prigimtinį smalsumą ir emocinį įsitraukimą. Dialogiškas ugdymo procesas apima aktyvų dalyvavimą dialoguose, diskusijose, problemų sprendime (mokytojas užduoda atvirus klausimus ir skatina vaikus išsakyti savo nuomonę ir ją argumentuoti). Patirtinis mokymasis suteikia galimybę vaikams pritaikyti įgytas žinias praktiškai – per projektus ar gamtos tyrimus.

Žaidimų pedagogika lavina kalbinius įgūdžius, socialinius gebėjimus ir kūrybiškumą. Vizualinės ir sensorinės priemonės (paveikslėlių knygos, vaizdo medžiaga) padeda gilinti kalbos supratimą ir raišką. Individualizuotas požiūris leidžia pritaikyti veiklas kiekvieno vaiko poreikiams ir gebėjimams, užtikrinant, kad visi jaustųsi įtraukti ir motyvuoti.

Refleksija ir grįžtamasis ryšys padeda vaikams suvokti savo pasiekimus ir mokymosi eigą, nes mokytojo skatinimas reflektuoti stiprina tolesnio mokymosi norą. Taikydamas šias strategijas ir metodus, pedagogas sukuria aplinką, kur vaikas ugdosi kalbinius gebėjimus, plečia žinias, lavina kritinį mąstymą ir kūrybiškumą.

UGDYMO(SI) SRITIS: „TYRINĖJU IR PAŽĮSTU APLINKĄ“.

AUGINAMA VAIKO GALIA: LANKSČIAI MĄSTANTIS.

Pasiekimų sritis: matematinis mąstymas.	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	
Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias matomų skaičių“ išraiškas. - Paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. - Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. - Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas. - Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. - Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	► Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. ►Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). ►Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. ►Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties	► Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius.

veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojasi grafiniais jų vaizdais spręsdamas problemas. - Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliam jų skirtumui apibūdinti. - Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai.	►Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdosi kantrybę, savikontrolę. ►Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje . ►Vaikai pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. ► Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. ►Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus . ► Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti.
Pasiekimų sritis: skaitmeninis sumanumas.	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.	
Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz. robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. - Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. - Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	►Žaidžia su įgarsinimo lentele, mokosi įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius . ►Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. - Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. - Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	►Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygose, informaciniuose tekstuose, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga . ► Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). ►Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojasi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis

	grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. ►Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. ►Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju. ► Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
Pasiekimų sritis: kalbų supratimas.	
Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą.	
Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. - Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. - Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. - Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	► Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. - Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. - Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	► Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. ► Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. ► Mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. ► Įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami

	duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. ►Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.
Pasiekimų sritis: tyrinėjimas.	
Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.	
Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. - Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. - Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	►Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. ► Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. - Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. - Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	► Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. ► Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). ► Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. ► Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius. ► Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. ► Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.
Pasiekimų sritis: problemų sprendimas.	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.	
Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**

- Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. - Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. - Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.	► Pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). ► Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. ► Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. - Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. - Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	► Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. ► Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. ► Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. ► Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį spręsdami problemas. ► Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose ituacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.
Pasiekimų sritis: mokėjimas mokytis.	
Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
Esminiai gebėjimai. Pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. - Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. - Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. - Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.	► Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. ► Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. - Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. - Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo	► Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdosi nuostatą tausoti daiktus. ► Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus.

būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. - Noriai dalinasi patirtimi apie Veiklos procesą ir rezultatą, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.	► Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka.

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai.

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) veikloje apima kontekstų, kurie žadina vaikų prigimtinį smalsumą, kūrimą. Mokytojai skatina vaikų domėjimąsi aplinkos objektais ir reiškiniais, pasitelkdami įvairius metodus, kaip stebėjimas, eksperimentavimas, skaitmeninės technologijos ir kūrybinės veiklos. Pedagogai taip pat užtikrina, kad ugdymo(si) veiklose būtų subalansuotas vaikų savarankiškas žaidimas ir struktūruota veikla pagal taisykles. Mokytojo vaidmuo yra palaikyti vaikų pastangas aiškinti savo veiksmus, rasti argumentus ir lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujose situacijose. Strategijos ir metodai apima personalizuotą, savivaldų, dialogišką, judrų, tyrinėjantį, kūrybinį ir reflektuojantį ugdymą(si). Tai skatina vaikus patirti ir suprasti aplinką visais pojūčiais, gilinti supratimą ir plėtoti gebėjimus.

UGDYMO(SI) SRITIS: „KURIU IR IŠREIŠKIU“.

AUGINAMA VAIKO GALIA: KŪRYBINGAS.

Pasiekimų sritis: estetinis suvokimas	
Vertybinė nuostata. Domisi, Gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka**.**	
Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. - Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	► Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis, stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais. ► Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Džiaugiasi, gėrisi menine veikla, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį. - Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. - Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. - Demonstruoja savitą estetinį skonį. - Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. - Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.	►Noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia. ► Atrasdami galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus, susipažįsta su liaudies rateliais, įvairiais šokio žanrais, mėgina kurti choreografines kompozicijas, puoselėti judesių kultūrą, estetinį skonį. ►Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą. ► Vertina ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Reaguoja į kitų nuomonę. ►Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką, gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius.

Pasiekimų sritis: meninė raiška	
Vertybinė nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	
Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
DAILĖ - Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. - Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas skirtingus pėdsakus: taškus, įvairių krypčių brūkšnius, linijas. **MUZIKA** - Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. - Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius, paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. **ŠOKIS** - Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. - Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. - Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. **TEATRAS** - Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas. - Tyrinėja savo kūno ir balso galimybes. - Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones.	**DAILĖ** ►vaikai spontaniškai tyrinėja vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. **MUZIKA** ►Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. ►Vaikai palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. **ŠOKIS** ►Suaugusiesiems žaidinant, instinktyvūs ir spontaniški vaikų judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys. ► Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą. **TEATRAS** ►Dalyvaudamas abipusiuose žaidinimuose, vaikas pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą. ►Vaikai pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. ► Vaikų literatūra, įvairios teatro meno (lėlių, šokio, cirko ir kt.) formos įvairiapusiškai panaudojamos veikloje padeda vaikams lavėti.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
DAILĖ - Noriai, drąsiai išbando naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja. - Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan.	**DAILĖ** ►Vaikai įsitraukia į gilesnius apmąstymus, geriau suprasdami vizualaus meno estetikos ypatumus ir vertingumą. Išryškėja vaikų teikiama pirmenybė tam tikroms meninės raiškos sritimis ir formoms. **MUZIKA** ►Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, dainuoja

- Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo, kitomis kompiuterinėmis echnologijomis. - Pradeda planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą, kurią veikdamas gali keisti. - Piešia, tapo, modeliuoja, lipdo erdvinius kūrinius, jungia skirtingas formas į bendrą objektą. - Išbando skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti). **MUZIKA** - Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus, tembrus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus, skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius. - Žaisdamas, tyrinėdamas skiria ir palygina vokalinėje bei instrumentinėje muzikoje naudojamus kontrastus (aukštai – žemai, garsiai – tyliai, ilgas – trumpas, linksmas – liūdnas). - Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. - Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. - Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas. - Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. **ŠOKIS** - Tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. - Bando naujus šokio judesius, šokinėja abiem kojomis, šuoliuoja pristatomuoju žingsniu, šokuoja keisdamas kojas. - Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. - Juda rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija. Šoka ritmiškai, reaguoja į muzikos pasikeitimus, šokdamas valdo savo kūną.	dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. ►Vaikai susitelkia į savo dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Vaikas išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. ►Turtinančioje muzikinėje aplinkoje vaikai mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas vaikai ruošiasi suprasti ir atlikti muziką, mėgautis ja. ►Vaikai klausosi muzikos mokytojui taikant įvairius aktyvaus dalyvavimo metodus: judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. ► Muzika pasitelkiama ir atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiraminimui ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. **ŠOKIS** ►Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarų ir gilų kvėpavimą. ►Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). ►Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokiu. ►Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). ►Dalyvaudami kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. **TEATRAS** ► Žaisdami, vėliau įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis vaikai noriai žaidžia mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir patys pradeda juos kurti. Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems. ►Įgudusių vaikų žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys

TEATRAS - Vaidmenų žaidimų metu tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. - Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. - Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales.	kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. ►Mokytojo paskatinti, gerai žaidžiantys vaikai nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus, mielai kviečia ir suaugusiuosius.
Pasiekimų sritis: gebėjimas žaisti.	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.	
Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. - Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais, vaikai išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. - Vaikams žaidžiant nuolat, jų gebėjimai tobulėja, jie ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų.	► Vaikų veikimas su daiktais ir kitais vaikais yra suaugusiųjų veiksmų pamėgdžiojimas, nukreiptas į socialinių sąveikų su kitais užmezgimą ir palaikymą. ►Įvaldę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai stebi juos supančią aplinką, imituoja ir kuria savo žaidimus. ►Kartoja labiausiai pasisekusius ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, turi savo mėgstamų pasikartojančių judesių ir garsų „repertuarą“.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Žaisdamas su kitais stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aptarti ir nesutarimams spręsti. - Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į grupeles, tariasi dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. - Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis.	► Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus. ►Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. ►Kuria išplėtotas pažįstamas kasdienes socialines situacijas siedamas kelis ar daugiau įvykių. ►Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus. ►Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus.
Pasiekimų sritis: kūrybiškumas	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduote, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**

- Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius. - Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	► Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį ►Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. - Veikdamas pasitelkia vaizduotę, pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato. - Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse. - Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus. Domisi tuo, ką veikia, kuria kiti vaikai.	► Pastebi, išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, veiksmus, objektus, atrasdamas naujus veikimo būdus. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. ► Vaikų menami žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug kūrybos elementų. ► Vaikai pasako, kodėl jam patinka tam tikras kūrinys. Pasakoja apie tai, ką sukūrė. ► Pasakoja apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones, apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.
Pasiekimų sritis: Tyrinėjimas	
Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.	
Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. - Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. - Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	► Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes ► Į valdę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką ► Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**

- Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti. - Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. - Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui.	► Kartu su bendraamžiais ir suaugusiaisiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių. ► Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.
Pasiekimų sritis: Emocijų suvokimas ir raiška	
Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	
Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus - Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	► Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisekusius judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.
Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	**Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)**
- Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. - Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. - Pradeda kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau.	► Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. ► Atliekant simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems ► Dalinasi ir reflektuoja patirtas patirtis su šalia esančiais.

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Plėtojant ugdymo sritį „Kuriu ir išreiškiu“ pedagogo vaidmuo yra ypač svarbus, siekiant ugdyti vaikų saviraišką meniniais būdais. Tai ikidalykinė sritis, kuria siekiama įtraukaus ir visiems vaikams prieinamo sėkmingo ugdymosi. Pedagogas veikia kaip sektinas pavyzdys, skatintojas, koordinatorius, bendrakūrėjas. Jis kryptingai skatina tyrinėjimą, eksperimentavimą įvairiomis meninėmis priemonėmis ir formomis, raišką įvairiais būdais ir metodais, menų kalbų vertingumo supratimą, aptarimą ir pagalbą vaikams pasirenkant priemones, būdus ir tempą. Mokytojas kuria lanksčią ir visiems prieinamą ugdymo(si) aplinką. Jo pastebėjimai ir pozityvus reagavimas į vaiko pastangas ir autentišką raišką skatina vaiką tęsti kūrybinį procesą ir siekti įgyvendinti savo idėjas.

Siekiama padėti vaikams tyrinėti garsų pasaulį, pažinti meno vertingumą, išbandyti įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus. Jo grįžtamasis ryšys padeda vaikui pajausti, patirti, atliepti, vertinti ir reflektuoti meninę raišką, džiaugtis savo ir kitų kūryba. Tinkamai mokytojo sukurtoje muzikinėje aplinkoje vaikai lavina savo įgūdžius, atranda potyrius, lavina artikuliacinę ir dikcinę raišką. Mokytojas parenka amžių atitinkančius muzikinius žaidimus, kuriuos žaisdami vaikai geba geriau susitelkti, įsitraukti į procesus, išlaikyti ir plėtoti įgimtą domėjimąsi muzika, šokiu, daile bei vaidybiniais žaidimais. Žaidimas suprantamas kaip vaiko raidos šaltinis, vaiko ugdymosi būdas ir pagrindinė veikla, kūrimo ir atnaujinimo kryptis.

Ugdymosi procesas apima įvairius kontekstus, tokius kaip universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų bei kūrybinių dialogų kontekstus, kurie visi kartu kuria prasmingą ir įtraukiantį ugdymosi procesą.

V. VAIKŲ UGDYMO(-SI) PAŽANGA, UGDYMOSI TĘSTINUMAS

Ugdymo pažangos ir pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis procesas, kurio metu renkama ir apibendrinama informacija apie vaiko pasiekimus, jo ugdymosi pažangą.

Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas vyksta šiais etapais:

Pradinis vertinimas.

- Atliekamas pradinis vertinimas, kai vaikas pradeda lankyti Mokyklą.
- Stebima vaiko pradinė adaptacija, įgūdžiai, gebėjimai ir poreikiai.

Nuolatinis stebėjimas ir dokumentavimas.

- Mokytojai nuolat taiko pagrindinius pažangos ir pasiekimų vertinimo metodus (stebėjimą, vaiko veiklų, kūrybinių darbelių, projektų analizę, pokalbį su vaiku, vaiko pasakojimą, diskusiją, individualias užduotis ir kt.), fiksuoja svarbius momentus, pažangą ir sunkumus, su kuriais susiduria vaikas. Stebėjimui naudojami įvairūs metodai (nuotraukos, garso ar vaizdo įrašai, aprašai, keliami į elektroninį dienyną ar kaupiami vaiko aplanke).

Pasiekimų įvertinimas.

- Atliekamas I ir II pusmečio vertinimas du kartus per metus: rugsėjį-spalį ir gegužę-birželį.
- Apibendrinami vaiko pasiekimai ir pažanga. Duomenys suvedami e. dienyne.
- Vaiko pasiekimai individualiai aptariami su tėvais (globėjais).
- Jei yra poreikis, į aptarimą įtraukiami Vaiko gerovės komisijos atstovai, kiti specialistai, administracijos.
- Tarpiniai vertinimai gali būti atlikti, jei pastebimi reikšmingi ugdymosi sunkumai ar pokyčiai.

Tolesnis planavimas.

Sukaupta informacija naudojama tikslingam veiklos planavimui, bendradarbiavimui su tėvais (globėjais), sklandžiam perėjimui ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs.

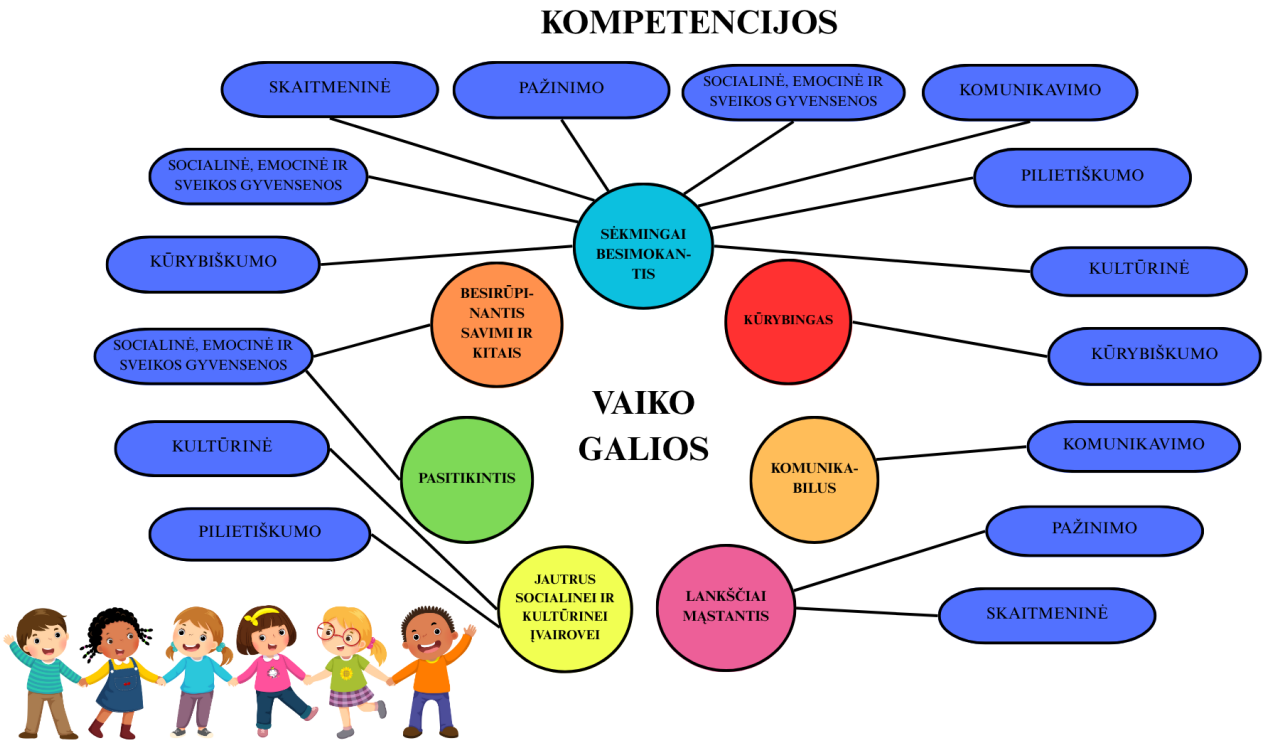

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) vaiko galių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė.

Ikimokyklinio ugdymo programa gali būti papildyta, tobulinama, atliepiant ugdymo(si) kokybės užtikrinimą bei ugdymo programų tęstinumą.